

Asia: VN/22365/2023

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Tarkastelemme lakiesitystä ja kuntoutusrahan merkitystä ensin kuntoutusrahaa saavien opiskelijoiden näkökulmasta, jotka ovat merkittävä ryhmä ammatillisessa kuntoutuksessa. Lakiesityksen vaikutusten arvioinnissa huomioidaan, että kuntoutusrahan määrällä voi olla merkitystä ammatilliseen kuntoutukseen motivoinnissa. Tämä on erityisen tärkeää huomioida, sillä opiskelu vamman tai sairauden ja mahdollisesti haastavan elämäntilanteen kanssa on vaativaa. Esimerkiksi kuntoutusrahaa saavat opiskelijat ovat todennäköisesti jo tällä hetkellä muita opiskelijoita suuremmassa riskissä keskeyttää opinnot.

Lakiesityksellä on merkitystä opiskelijoiden toimeentulon näkökulmasta. Opiskelijoilla, jotka saavat ammatillista kuntoutusta, on usein erilaisia terveyteen liittyviä ylimääräisiä menoja, kuten esimerkiksi terapian omavastuuosuuksia. Lisäksi työnteon ja opiskelun yhdistäminen voi olla muita opiskelijoita hankalampaa vamman tai sairauden yhteydessä. Osaopiskelukykyiset opiskelijat kuvaavat jo nyt enemmän taloudellisia vaikeuksia muihin opiskelijoihin verrattuna Eurostudent-kyselyaineistossa. (1)

Kuntoutusrahalla on ollut kokemustemme mukaan selkeä motivoiva merkitys uudelleen kouluttautumisessa. Aikuisilla kuntoutusrahan määrällä on ollut iso merkitys sille, että esimerkiksi perheellisen kuntoutujan on ollut mahdollista uudelleen kouluttautua. Lakimuutoksen myötä nämä mahdollisuudet voivat heikentyä, varsinkin jos toimeentulo kaventuu myös muiden lakiesitysten seurauksena.

Lakiesityksen yhteydessä olisi tarpeen arvioida ammatillisen kuntoutuksen merkitystä opiskelijoiden näkökulmasta. Kokemustemme mukaan kaikki opiskelijat eivät välttämättä kerro oppilaitoksessaan

kuntoutusrahasta. Osalla opintojen keskeyttämisiä saattaa olla useita. Opiskelijoille suunnattua ammatillista kuntoutusta on tarvetta kehittää. Kuntoutusrahan suuruudesta riippumatta ammatillisen kuntoutuksen olisi joka tapauksessa hyvä sisältää muutakin kuin taloudellista tukea, jotta se olisi aidosti kuntouttavaa.

Kyseessä on kohderyhmä, jolle kouluttautuminen on hyvin tärkeää työllistymisen ja syrjäytymisen ehkäisyn näkökulmasta. Jos lakimuutos toteutetaan, on erityisen tarpeellista seurata sen vaikutuksia kuntoutusrahaa saaviin opiskelijoihin. Samassa yhteydessä on myös tarpeellista kehittää ammatillista kuntoutusta vastaamaan paremmin opiskelijoiden tarpeisiin.

Myös muiden kuin opiskelijoiden näkökulmasta kuntoutusraha on erittäin tärkeä kannuste kuntoutukseen. Työn ja koulutuksen ulkopuolella olevilla nuorilla se saattaa olla ratkaiseva tekijä siinä, että nuori sitoutuu pitkäjänteisesti kuntoutukseen ja saa kuntoutuksesta täyden hyödyn. Nuorten ammatillisen kuntoutuksen kehittäminen, samoin kuin kuntoutukseen pääsy ilman diagnoosia ovat olleet tärkeitä tekijöitä kannustamassa syrjäytymisvaarassa olevia nuoria mukaan kuntoutukseen ja pysymään kuntoutuksen piirissä koko kuntoutusjakson ajan. Tämä saattaa olla joidenkin nuorten kohdalla ratkaiseva tuki heidän matkallaan kohti työtä tai opiskelua. Kuntoutussäätiö vastustaa Nuotti-valmennuksen lopettamissuunnitelmia sekä nuorten ammatillisen kuntoutuksen diagnoosivaatimusta. Sen sijaan nuorten ammatillisen kuntoutuksen kehittäminen lisää mahdollisuuksia tukea keskeyttämisvaarassa olevia opiskelijoita sekä työn ja koulutuksen ulkopuolella olevia nuoria.

Lisätietoja:

Erikoistutkija Johanna Korkeamäki, toimitusjohtaja Riikka Shemeikka, johtava tutkija Erja Poutiainen ja hankevastaava Marja-Liisa Schiess, Kuntoutussäätiö

(1) Korkeamäki, J., & Vuorento, M. (2021). Ilmoitettujen terveys- ja toimintarajoitteiden vaikutus korkeakouluopiskeluun: Eurostudent VII-tutkimuksen artikkelisarja. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja.

Shemeikka Riikka
Kuntoutussäätiö

Korkeamäki Johanna
Kuntoutussäätiö

